

Van Burgemeester en Wethouders

Datum 13-06-2023

Aan Gemeenteraad

Portefeuille-
houder(s) Aboyaakoub - Akkouh

Titel

Onderzoeksrapport Aanmeldbeleid basisscholen

Kennisnemen van

De uitkomsten van het onderzoek naar het beleid en de praktijk van aanmelden en toelaten op basisscholen in Amersfoort.

Aanleiding

Er hebben de afgelopen jaren verschillende gesprekken plaatsgevonden tussen de gemeenteraad, het onderwijs en het college over het aanmeldbeleid op basisscholen in Amersfoort. We willen in Amersfoort graag toe naar een aanmeldbeleid waar alle ouders gelijke kansen krijgen om een school te vinden die aansluit bij hun voorkeur. De raad heeft daarom op 22 februari 2022 een motie ([link motie](#)) aangenomen om te onderzoeken op welke wijze het aanmeldbeleid in Amersfoort eerlijker en transparanter vormgegeven kan worden.

Kernboodschap

In opdracht van de Gemeente Amersfoort is er door het lectoraat Participatie & Stedelijke Ontwikkeling van Hogeschool Utrecht en het landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen onderzoek gedaan naar het beleid en de praktijk van het aanmelden en toelaten van leerlingen in het basisonderwijs. In dit onderzoek stond de volgende onderzoeksvraag centraal:

Hoe zien het beleid en de praktijk van aanmelden en toelaten eruit bij basisscholen in Amersfoort en is er daarbij sprake van een gelijk speelveld voor ouders bij de wettelijke inschrijving van hun kind op driejarige leeftijd?

Samenvattend is het antwoord op deze vraag, dat er zowel in het beleid als in de praktijk van het basisonderwijs in Amersfoort nog niet altijd sprake is van een gelijk speelveld.

Toelichting

Opzet onderzoek

Er is een verkennend kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek bestond uit het bekijken en analyseren van beleidsdocumenten en websites van basisscholen en uit interviews met bestuurders, schoolleiders en ouders. Van alle negen Amersfoortse schoolbesturen zijn de beleidsdocumenten rond aanmelden bestudeerd en van alle 48 basisscholen in Amersfoort zijn de websites en schoolgidsen onderzocht. Daarnaast hebben de onderzoekers interviews gehouden met bestuurders, schoolleiders en ouders van 19 scholen. De selectie van de scholen is zo gemaakt dat er een goede spreiding over alle wijken en alle schoolbesturen heeft plaatsgevonden.

Wettelijk kader aanmeldbeleid

In artikel 40 van de Wet op het Primair Onderwijs staan de formele eisen voor de aanmelding en toelating tot de school. Het proces vanaf de aanmelding totdat een kind daadwerkelijk in de klas zit, is te onderscheiden in vier stappen: Aanmelden, Toelaten, Inschrijven en Plaatsen. Deze stappen vormen het (juridisch) kader waarmee de bevindingen van het onderzoek zijn geanalyseerd.

Er zijn drie belangrijke juridische uitgangspunten in de WPO, die de basis vormen voor het analysekader voor de beleidsdocumenten en websites.

- Aanmelding mag pas vanaf de dag dat een kind drie jaar wordt (WPO). Dat is van belang vanwege een gelijk speelveld voor ouders.
- Vooraanmelding, waarna kinderen automatisch worden geplaatst wanneer ze drie jaar zijn, is in strijd met de wet.
- Bij meer aanmeldingen dan beschikbare plekken, mag een school voorrangregels toepassen, mits die tijdig en transparant zijn gecommuniceerd.

Uitkomsten Beleid

De grotere schoolbesturen geven een helder en compleet kader voor het aanmeld- en toelatingsbeleid. Bij kleinere schoolbesturen is dat kader vaak minder expliciet of compleet. Omdat vier van de Amersfoortse schoolbesturen de leeftijd van drie jaar duidelijk vermelden en maar twee schoolbesturen de beslistermijnen, is er op die punten voor vijf respectievelijk zeven besturen onvoldoende sprake van een gelijk speelveld voor ouders.

Van de 48 scholen vermelden maar vier scholen de grens van drie jaar op hun website en van de vele scholen die met vooraanmelding werken noemen slechts twee scholen dat daarbij geen recht ontstaat op een plek op de school. De zestien scholen die werken met een wachtlijst geven niet aan hoe de wachtlijst wordt afgehandeld. Slechts een kwart van de scholen (12) vermeldt de beslistermijnen; criteria voor toelating worden door 31 scholen niet vermeld.

Uitkomsten praktijk

Uit de interviews blijkt dat er scholen zijn waar ouders grotendeels op de juiste wijze geïnformeerd worden. Uit de ervaringen van geïnterviewde schoolleiders (19) en ouders (54) blijken er echter ook verschillende knelpunten te zijn. Schoolleiders en bestuurders noemen hierbij vooral het afhandelen van wachtlijsten door scholen en dubbele aanmeldingen door ouders. Daarnaast wordt ook het informeel doorverwijzen, het ontmoedigen van aanmelden en het je niet houden aan de leeftijdsgrens van drie jaar genoemd. Ouders noemen voornamelijk als knelpunten: heldere informatie over de procedure van aanmelden, toelaten, inschrijven en plaatsen en over de criteria voor toelating. Ook het afhandelen van de wachtlijsten, goede en tijdige communicatie en gelijke kansen op plaatsing wordt vaker genoemd. Ouders ervaren daarnaast onduidelijkheid en ervaren het als stressvol dat scholen allemaal hun eigen werkwijze hebben en bepleiten daarom voor meer uniformiteit. Zowel ouders als schoolleiders ervaren stress met betrekking tot het gebruik van wachtlijsten. Voor schoolleiders is ook niet altijd duidelijk hoe je wachtlijsten op een goede manier kunt gebruiken in relatie tot aanmelden.

De conclusie op basis van deze bevindingen is dat er onvoldoende sprake is van een gelijk speelveld in Amersfoort.

Aanbevelingen

Om tot een eerlijker en transparanter aanmeldbeleid in Amersfoort te komen worden er een aantal aanbevelingen gedaan, die ondersteund worden door de bevindingen en suggesties uit de interviews met de bestuurders, schoolleiders en ouders.

1. Zorg voor heldere en volledige informatievoorziening rond aanmelden
2. Verken een vorm van gezamenlijk aanmeldbeleid op maat
3. Zie erop toe dat scholen zich allemaal aan de wet- en regelgeving rond aanmelden houden
4. Organiseer betere samenwerking en een integrale aanpak rond aanmelden

Consequenties

Op basis van de uitkomsten van het rapport en de gedane aanbevelingen maken we met schoolbesturen vervolgspraken over de wijze waarop we in Amersfoort tot een aanmeldbeleid komen dat voldoet aan de wettelijke eisen en waarbij sprake is van een gelijk speelveld voor ouders.

Duurzaamheid

De gemeente Amersfoort streeft naar gelijke kansen in het onderwijs. Dit begint al bij het aanmelden van een kind op een basisschool. Ouders moeten gelijke kansen krijgen om een school te vinden die aansluit bij hun voorkeur. Met de uitkomsten en de aanbevelingen uit dit onderzoek kunnen we samen met de scholen stappen maken om het aanmeldbeleid op basisscholen in Amersfoort voor ouders eerlijker en transparanter te maken in de toekomst.

Financiën

Het onderzoek geeft inzichten in het aanmeldbeleid in Amersfoort. Eventuele beleidsmatige keuzes die hierop volgen zijn nog niet bepaald. Er zijn daarom op dit moment geen financiële consequenties. Wanneer in de toekomst wel financiële middelen nodig zijn voor eventuele vervolgstappen, zal hier een afweging voor gemaakt moeten worden.

Risicoparagraaf

Het rapport laat zien dat we op dit moment in Amersfoort niet altijd aan de wettelijke eisen voldoen rond het aanmeldbeleid in het basisonderwijs, waardoor er onvoldoende sprake is van een gelijk

speelveld voor ouders. Daarom is het belangrijk om op de korte termijn heldere afspraken te maken om tot een aanmeldbeleid te komen dat wel voldoet aan de wettelijk eisen.

Communicatieboodschap

We willen in Amersfoort graag dat alle ouders gelijke kansen krijgen om een school voor hun kind te vinden die aansluit bij hun voorkeur. Daarom hebben we onderzoek laten doen naar het beleid en de praktijk van het aanmelden van leerlingen in het basisonderwijs. De conclusie van het onderzoek is dat er nog onvoldoende gelijke kansen zijn. Met de uitkomsten uit het onderzoek willen we kijken hoe we het aanmeldbeleid eerlijker en transparanter kunnen maken zodat ouders gelijke kansen hebben voor het aanmelden van hun kind.

Communicatie: samenwerking en starten voor de start

De schoolbesturen zijn betrokken geweest bij de voorbereiding van het onderzoek. Daarnaast hebben de scholen deelgenomen aan het onderzoek zelf en aan de klankbordgroep. Ouders zijn geïnterviewd en een ouder heeft deelgenomen aan de klankbordgroep.

Vervolgstappen

Wethouder Aboyaakoub en de onderwijsbesturen hebben op 5 juni met elkaar gesproken over de uitkomsten van het onderzoek en de gedane aanbevelingen. Op 27 juni zullen we met de gemeenteraad in gesprek gaan over de uitkomsten van het onderzoek en het vervolg.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Amersfoort,

de secretaris,

de burgemeester,